

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2857 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2857 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVII Cena lista je \$8.00 Entered as second-class matter January 18, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., PONEDELJEK, 27. AVG. (AUGUST 27), 1945 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 166 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Enote ameriške bojne mornarice priplule v Sagamski zaliv!

Japonci dobili pogoje na bojni ladji Missouri. Tajfuni na morju med Okinawo in Japonsko zavlekli izkrcanje ameriških čet. Sovjetska delegacija dospela v Manilo. Tokio razkril masne samomore Japoncev pred palačo cesarja Hirohita. Stalin naznanil okupacijo Mandžurije in japonske polovice otoka Sahalina. Cez milijon japonskih vojakov se bo podalo Kitajcem

SAN FRANCISCO, CAL., 27. avg.—Enote tretje ameriške bojne mornarice, katere poveljnik je admiral William F. Halsey, so danes priplule v Sagamski zaliv ob vzhodu v Tokijski zaliv. Priprave za izkrcanje ameriških čet na japonski celini so dovršene.

Grupa 21 Japoncev je prej prišla na krov ameriške bojne ladje Missouri, kjer so dobili pogoje glede kapitulacije. Konferenca med njimi in ameriškim avtoritetami je trajala dve uri.

Enote ameriške bojne mornarice bodo odplule v Tokijski zaliv po odstranitvi min.

LONDON, 27. avg.—Ruske čete so se izkrcale na vzhodnem obrežju Koreje in s tem blokirale umik japonski armadi iz Mandžurije, poročala Moskva. Poročilo dostavlja, da je veliko število japonskih častnikov in vojakov izvršilo samomor.

Kolone ruske armade, katere poveljnik je maršal Kiril A. Meretkov, so zasedle Gensan, japonsko mornarično bazo na vzhodnem obrežju Koreje. Vest govda da se je čez 300.000 Japoncev podalo Rusom v zadnjih dneh.

Radio Tokio je pojasnil masne samomore Japoncev pred palačo cesarja Hirohita. Pojasnilo pravi, da so samomori posledica poraza Japonske v vojni z zavezniki.

Manila, Filipini, 25. avg.—Tajfuni, ki divjajo na morju med Okinawo in Japonsko, so zavlekli za najmanj 48 ur izkrcanje ameriških okupacijskih čet na japonski celini in ceremonije v zvezi s podpisom dokumenta o kapitulaciji Japonske na ameriški bojni ladji Missouri v Tokijskem zalivu, pravi naznanilo iz glavnega stana generala Douglasa MacArthurja. Prvotni načrt je določal izkrcanje ameriških čet na japonski celini v nedeljo.

Naznanilo je bilo objavljeno v trenutku, ko mogočna ameriška pomorska in letalska sila čaka povelja glede invazije Japonske. Tajfun divja tudi 90 milj južnovzhodno od Hongkongu na Kitajskem morju. Pričakuje se, da bo dokument o kapitulaciji Japonske podpisan 2. septembra namesto 31. avgusta.

Ruska delegacija, ki se bo udeležila ceremonij v zvezi s podpisom kapitulacije, je dospela v Manilo. Delegacija šteje šestnajst članov, ki bodo konferirali z MacArthurjem. Imena ruskih delegatov niso bila objavljena.

Japonci so obdržali Ruse krčenja provizij dogovora glede kapitulacije. Glavna obdolžitev je, da se Rusi pripravljajo na izkrcanje čet na obrežju otoka Hokkaido, ki leži samo 30 milj od japonske polovice otoka Sahalina, ki je pod kontrolo sovjetskih sil. Tokio trdi, da so Rusi napadli japonsko vojaško posadko pri Kalganu, glavnemu mestu Notranje Mongolije, po objavi ukaza glede ustavitve sovražnosti. Dalje trdi, da so Rusi potopili štiri japonske parnike v bližini otoka Hokkaido.

Radio Tokio poroča o masnih samomorih Japoncev pred palačo cesarja Hirohita. Panika je nastala med prebivalci drugih japonskih mest po objavi uradnega naznanila, da se bodo zavezniške čete izkrcale na japonski celini.

Hirohito je odredil razorožitev ene oboroženih sil na japonski celini.

Rockefeller obsodil argentinsko vlado

Očita ji, da ni izpolnila obljub

Boston, Mass., 25. avg.—Nelson A. Rockefeller, pomožni državni tajnik, je v svojem govoru v tem mestu udaril po argentinski vladi predsednika Edelmira Farrela in jo obdolžil, da ni izpolnila danih obljub. Indirektno je pozval argentinsko ljudstvo, naj jo strmoglavijo.

Rockefeller je dejal, da Argentinska vlada ne kooperira z zavezniškimi v iskanju bivših voditeljev osi, ki so morda dobili zavetje v Argentini. Stori la nobenega koraka za izločitev osiščnega vpliva in likvidacijo japonskih in nemških šol ter organizacij. Te še obstajajo in vodijo svoje funkcije kljub protestom ameriške vlade.

Obsodba pomeni, da je Rockefeller revidiral svoje mnenje o argentinski vladi. Kot pomožni državni tajnik za zadeve latinskih republik je doslej trdil, da Argentina koraka v pravo smer. Obsodba je najbolj žgoča izmed vseh, kar je bilo izrečenih od takrat, ko je bivši državni tajnik Cordell Hull označil sedanjo argentinsko vlado za fašistično.

Ameriška vlada je podpirala gibanje, sproženo na konferenci v San Franciscu, da Argentina pride v krog Združenih narodov in to kljub opoziciji sovjetske delegacije. To se je zdaj maščevalo nad njo. Sovjetska delegacija je predlagala, naj Argentina ostane zunaj kroga Združenih narodov, dokler dejanska kooperacija z zavezniškimi vseh ozirih. Sovjetska delegacija ni uspela v svoji opoziciji. Edward R. Stettinius, ki je bil takrat državni tajnik in načelnik ameriške delegacije, je dal zagotovilo, da bo argentinska vlada držala besedo. Sedaj je očitno, da se je Stettinius motil.

Rockefeller je omenil nepokoj med argentinskim ljudstvom. Dejal je, da je ljudstvo demokratično in miroljubno in da bi se rado iznebilo sedanje vlade, ki ga drži za vrat s pomočjo vojaške kliše in fašističnih grup.

Britska reokupacija Hongkonga

Attlee naznanil sporazum z Ameriko

London, 25. avg.—Premier Clement Attlee je dejal v parlamentu, da bodo britske čete reokupirale Hongkong, bivšo britsko kronsno kolonijo. Poslanci so z navdušenjem sprejeli izjavo na znanje.

Naznanilo pravi, da bo več bivših članov britske administracije v Hongkongu zapustilo London in se odpeljalo v kolonijo, kjer bodo prevzeli oblast. Attlee je informiral parlament, da je to v soglasju s sporazumom med Veliko Britanijo in Ameriko.

Naznanilo kitajske vlade v Čungkingu, da bodo kitajske čete okupirale Hongkong, je povzročilo konfuzijo. Upanje je, da se bo zadeva izravnila, ker je kitajska vlada izjavila, da priznava britsko suvereniteto nad kolonijo.

Kitajski premier T. V. Soong, ki se nahaja v Ameriki, bo kmalu odpotoval v London, kjer bo imel razgovore s člani britske delavske vlade o Hongkongu. Vprašanje okupacije in admini-

ODNOŠAJI MED AMERIKO IN ŠPANIJO SE OHLADILI

Predsednik Truman okrcal režim diktatorja Franca

POSVETOVANJA O KITAJSKI KRIZI

Washington, D. C., 25. avg.—Predsednik Truman je na konferenci s časniki priznal, da so se odnošaji med Ameriko in Španijo ohladili, zaen pa je prisolil težko klobuto diktatorju Francu z obsodbo njegovega majajočega se fašističnega režima. "Nihče izmed nas ne mara Franca in njegovega režima," je rekel Truman.

Trumanova izjava je značilna. Možnost je, da bo Amerika v bližnji bodočnosti pretrgala odnošaje s Španijo. Izjava je ostro obsodba diktatorja Franca, ki se je nekdanj ponašal s prijateljstvom med njim, nacijsko Nemčijo in imperialistično Japonsko.

Obsodba je ostrejša od one, ki je bila izrečena po zaključku konferencie velike trojice v Potsdamu, Nemčija. Velika trojica je takrat naznanila, da Španija pod vlado Franca ne bo sprejeta v krog Združenih narodov.

Franco je dobil klobuto tudi na konferenci Združenih narodov v San Franciscu, ko je ameriški državni podtajnik James C. Dunn podprl predlog mehiške delegacije, da Španija ne more postati članica svetovne organizacije za vzdrževanje in zaščito miru.

Truman je izrekel opazko glede Francovega režima, ko je bil vprašan, naj pojasni odločitev potrditve konferencie glede Španije. Truman je povedal časniki, da nima ničesar dodati k izjavi britskega zunanjega ministra Ernesta Bevana, da velesile niso naklonjene Francu, obenem pa je naglasil, da ne bodo storile nobenega koraka, ki bi lahko zanetil novo civilno vojno v Španiji.

Predsednik je omenil nekatere probleme povezane z ameriško zunanjo politiko. Časnikarje je informiral, da se reprezentanti Amerike, Velike Britanije in Rusije posvetujejo o politični krizi na Kitajskem. Ta je posledica trenja med centralno vlado v Čungkingu in kitajskimi komunisti. Možnost je, da bodo velesile storile korake za preprečitev izbruha civilne vojne na Kitajskem.

Izredno zasedanje japonske zbornice

Ljudstvo se mora pokoriti ukazom

San Francisco, Cal., 25. avg.—Radio Tokio poroča, da se bo japonski parlament sestel v izrednem zasedanju. Poročilo dostavlja, da bo vlada storila potrebne korake, da uveri ljudstvo o totalnem porazu.

Premier Naruhiko Higashi-Kuni je naznanil ustanovitev posebnega odbora, ki je nadomestil prejšnji vrhovni vojni svet, v čigar področje je spadalo vodstvo vojnih operacij. Člani odbora so vojni, mornarični in notranji ministri.

Notranji minister je objavil listo instrukcij in ukazov, katerim se bo moralo ljudstvo pokoriti. Instrukcije naglašajo potrebo stroge discipline. Civilisti ne smejo zapustiti svojih domov brez dovoljenja avtoritet. Slednje bodo skrbela za vzdrževanje reda in miru.

stracije Hongkonga je potisnil v ospredje bivši premier Churchill. On je zahteval pojasnila, ali bodo kitajske čete zasedle Hongkong. Attlee je odgovoril, da bo okupacija začasno skupna.

Domače vesti

Nov grob v Chicagu

Chicago.—Zadnji petek je umrl Anton Novak, star 57 let in doma iz vasi Blanca na Štajerskem. Bolan je bil 20 mesecev in član društva 1 SNPJ. Zapuščala žena, sina, pastorka in druge sorodnike.

Obisk

Chicago.—Glavni stan SNPJ je obiskal S/Sgt. John A. Shink na svojem povratku iz West Newtona, Pa., v taborišče Kearns, Utah. Nadaljnji obiskovalci so bili: Frank in Mary Ravnikar iz Loraina, O.; Joe in Theresa Menart ter Mary Peterlin iz Clevelanda.

Poroka

Presto, Pa.—Dne 11. avgusta se je poročil Joseph Krek ml., član društva 166 SNPJ. Za družico si je izbral Violet Beaumont. Obilo sreče! Upamo, da Joe tudi svojo mlado ženo kmalu pripelje v društvo, kamor spada vsa Krekova družina, 10 po številu.

Is Clevelanda

Cleveland.—Iz bolnišnice iz Atlantic Cityja je prišel na 30-dnevni dopust Pfc. William J. Grzinič, sin družine John Grzinič, ki je izgubil nogo v bitki na Okinawi. V armadi je od lanskega februarja in preko morja od lanskega julija. Po dopustu se zopet vrne v bolnišnico.—Louis Urbas, sin družine Louis Urbas, se je po štirih letih in pol zopet srečno vrnil domov. Udeležil se je bojev v Siciliji, Italiji, Franciji, Belgiji, Holandiji in Nemčiji.—K vojakom je odšel Myron Jensenko, sin družine Jack Jensenko z zapadne strani. Nahaja se v Camp Wolters v Texasu.—Poročila sta se S/Sgt. John Uhle iz Madisona, O., in Frances Pucel.—Iz bolnišnice se je vrnila Julia Ivančić.—Družina Vincent Klaus iz Collinwooda je bila obveščena po vojni oblasti, da je bil njen sin S. 1/c Joseph F. Klaus rešen na Pacifiku. Nahaja se je na križarki Indianapolis, katero so Japonci potopili 30. jul. in je čez 900 moških našlo smrt v hladnih valovih. In tako smrt bi bil tudi Klausov sin, skoraj doživljal, kajti iz morskih valov je bil rešen šele peti dan. Mladi Klaus je bil v zadnjih dveh letih zdaj že tretjič v smrtni nevarnosti.

Britski parlament potrdil čarter

Debata o kontroli atomske sile

London, 25. avg.—Parlament je soglasno potrdil čarter, ki je bil sprejet na konferenci Združenih narodov v San Franciscu. Sledil je Ameriki, Rusiji in nekaterim drugim državam, ki so že potrdile čarter, na čigar osnovi bo zgrajena svetovna organizacija za vzdrževanje in zaščito miru.

Potrditev čarterja je sledila debati o kontroli atomske sile. Zunanji minister Ernest Bevin je v svojem govoru potolažil one poslance, ki so zahtevali, da mora organizacija Združenih narodov dobiti kontrolo nad atomsko silo.

"Moje mnenje je, da je treba vprašanje kontrole atomske sile odložiti do ustanovitve svetovne organizacije," je rekel Bevin. "Vprašanje bo prišlo na razpravo na konferenci zunanjih ministrov velesil, ki se bo vršila v Londonu."

Čarter sta kritizirala konservativec Robert Boothby in laborit Konni Zilliacus. Oba sta naglašala, da iznajdba atomske bombe je v bistvu revolucija. Ako ne bo atomska sila prišla pod kontrolo organizacije Združenih narodov, se bodo napor za preprečitev vojn v bodočnosti izjalovili.

Odcepitev Porenja od Nemčije

General De Gaulle zagovarja pariški načrt

Washington, D. C., 25. avg.—Francosi, ki spremljajo generala Charlesa de Gaulle, predsednika začasne vlade, so razkrili, da je general v razgovorih s predsednikom Trumanom in državnim tajnikom Byrnesom predlagal odcepitev Porenja in Westfalije od Nemčije. Odcepitev določa pariški načrt.

Poučeni krogi trdijo, da je De Gaulle izjavil, da si Francija ne prisvaja drugega nemškega ozemlja. Zadovoljna je, ker je dobila Alzacijo in Loreno. General je zavzel stališče, da je kontrola nemških industrijskih pokrajin potrebna v interesu zaščite miru v Evropi.

De Gaulle in člani njegovega štaba so obiskali grobnico ameriškega neznanega vojaka na pokopališču Arlingtonu. General je položil venec na grobnico. Ceremonije so simbolizirale De Gaulle politični dvig v enem letu. Topovi so oddali 21 strelav v počast generalu.

Po ceremonijah na pokopališču so De Gaulle, francoski zunanji minister Georges Bidault in Henri Bonnet, francoski poslanik v Washingtonu, obiskali ameriškega državnega tajnika Byrnesa. Bidault je dejal, da so se razgovori nanašali na ekonomsko vprašanja.

Ameriška pomoč zavezniškim državam

Suspendiranje programa ustvarilo nove probleme

Washington, D. C., 25. avg.—Amerika se je pričela zavediti dejstva, da je "svetovni bankir" in da je zanemarila enega izmed glavnih problemov, ko je nenadoma suspendirala pomoč zavezniškim državam na podlagi posojilno-najemniškega zakona.

Predsednik Truman in Leo T. Crowley, načelnik administracije za ekonomsko pomoč tujim državam, sta naznanila, da bo organiziran ustroj, ki bo omogočil kredite, da bodo tuje države lahko kupovale ameriške produkte.

Kitajska je že apelirala za kredit v vsoti dveh milijard dolarjev, da bo lahko financirala rekonstrukcijo. Apeli prihajajo v Washington tudi iz drugih držav.

Velika Britanija je obvisela na odrezani veji, ko je Amerika suspendirala pomoč na podlagi posojilno-najemniškega zakona. Premier Attlee je priznal, da je suspendiranje težak udarec britski ekonomiji. "Bivši premier Winston Churchill je tudi izrazil razočaranje."

O vprašanju kreditov zavezniškim državam bo razpravljali kongres, ko se ponovno sestane v svojem zasedanju prihodnji mesec.

Ickes ostane član kabineta

Washington, D. C., 25. avg.—Predsednik Truman je zanimal poročila, da bo notranji tajnik Harold Ickes resigniral. Dejal je, da bo ostal v kabinetu in dostavil, da bo odpotoval v London, kjer bo sodeloval v pogajanjih glede podaljšanja veljavnosti oljne pogodbe.

Pošiljanje ameriškega premoga v Evropo

Washington, D. C., 25. avg.—Notranji tajnik Ickes, ki je tudi administrator za kurivo, je dejal, da bo Amerika poslala 8,000,000 ton premoga v Evropo v tem letu. Največ premoga bosta dobili Anglija in Francija.

SEJA ZAVEZNIŠKIH POVELJNIKOV NA DUNAJU

Dosega sporazuma glede nasičevanja prebivalcev

ODSTRANITEV EKONOMSKIH OVIR

Dunaj, Avstrija, 25. avg.—Prva seja poveljnikov zavezniških okupacijskih sil v Avstriji je prinesla rezultate. Sprejet je bil zaključek glede nasičevanja prebivalcev Dunaja in onih, ki bivajo v drugih conah vojaške okupacije.

Uradno naznanilo pravi, da je bil dosežen sporazum med poveljniki okupacijskih sil, ki določa prehranjevanje prebivalcev. Sporazum predvideva skupno akcijo.

Seje so se udeležili ruski maršal Ivan S. Konev, ameriški general Mark Clark, britski general Richard McCreery in francoski general Marie Emile Bethouart. Glavni zaključek, sprejet na seji, določa odstranitev ekonomskih in drugih ovir v zavezniških okupacijskih conah.

Ameriške, britske in francoske čete so uradno prevzele določene jim dunajske cone. To se je zgodilo na podlagi dogovora z ruskim maršalom. Ceremonije so se vršile na trgu Schwarzenbergu. Godbe so igralle himne štirih velesil, ki so udeležene v okupaciji Avstrije.

Dr. Karl Renner, socialist in predsednik začasne avstrijske vlade, je pozdravil prihod ameriškega generala Clarka na Dunaj. V pozdravnem govoru je izrazil upanje, da bodo poveljniki zavezniških okupacijskih sil storili potrebne korake, da se ublaži beda v Avstriji.

Živilska kriza je akutna. Prebivalci Dunaja in drugih avstrijskih mest stradajo. Trije ministri so predložili resignacije, toda Renner jih ni hotel sprejeti. Na ministere je apeliral, naj obdržijo pozicije.

Deklaracija velesil, da smatrajo Avstrijo za osvobodjeno, ne sovražno državo, je bila z navdušenjem sprejeta na znanje.

Federalna vlada zasegla železnico

Akcija preprečila stavko železničarjev

Chicago, 25. avg.—Federalni odbor obrambne transportacije je na odredbo predsednika Trumana prevzel kontrol nad železnico Illinois Central in s tem preprečil stavko članov bratovščine strojevodij in kurjačev. David B. Robertson, predsednik bratovščine, je po naznanilu glede zasega železnice izjavil, "da ne bomo zastavkali proti vladi."

Za upravitelja železnice je bil imenovan J. M. Johnson, direktor urada obrambne transportacije. On lahko vpraša za pomoč vojni department, če se pojavijo nove komplikacije. V stavki, če bi bila izbruhnila, bi bilo prizadetih 1800 strojevodij in kurjačev.

Wayne A. Johnston, predsednik železnice, je zagotovil popolno kooperacijo uradu obrambne transportacije. On je izrazil upanje, da bo konflikt izravnal na miren način.

Nemški vojni zločinec obsojen v smrt

Dachau, Nemčija, 25. avg.—Na obravnavi pred ameriškim vojaškim sodiščem je bil obsojen v smrt Franz Strasser. Spoznan je bil za krivega umora petih ameriških letalcev, ki so se morali spustiti na tla v Nemčiji.

PROSVETA

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdravstveno društvo (vreden Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subskripcion rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year. Chicago and Cook County \$7.50 per year. Foreign countries \$9.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kaj ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Dobre vesti iz Jugoslavije

Vesti iz Jugoslavije so že precej časa zelo redke. V resnici so po osvoboditvi bolj redke kot so bile prej. Dostikrat smo že ugibali, kaj je vzrok, toda ostalo je le pri ugibanju. Nastala je domneva, razširjena tudi v ameriški javnosti, da se je "Titova" Jugoslavija namenoma zaprla pred zunanjim svetom in ne pusti tujih poročevalcev v deželo. Iz tega je sledila druga domneva, katero po "tržaškem incidentu" zelo pridno razpihuje zelo zlobna sovražna propaganda, da divja v Jugoslaviji velikanski teror in da je vlada vsled tega zaprla zunanjim poročevalcem svoje meje.

Iz poročila Hala Lehrmana, ki smo ga ponatisnili iz Nationa v angleški sekciji Prosvete zadnje sredo, pa je razvidno, da so jugoslovanska vrata zunanjim poročevalcem na široko odprta. On poroča, da je bila odpravljena vsaka cenzura na časnikarska poročila za tujezemstvo in da pravijo vladni krogi v Beogradu, da ni bila še nobenemu poročevalcu odrečena prošnja za vstop. Na podlagi tega on zaključuje, da je to "presenetljiv dokaz o naraščajoči samozavesti režima in da je Jugoslavija v vsej centralni in vzhodni Evropi edina dežela, kjer je za zunanje poročevalce edini nagobčnik njih lastna diskrepcija in poklicna integriteta." Z drugo besedo: ti poročevalci imajo vso svobodo, da smejo iz Jugoslavije poročati, kar hočejo.

★ ★ ★

Ta vest je za Jugoslavijo in tudi za nas v Ameriki zelo razveseljujoča. Upamo, da bo izpodbila tla zlobni propagandi, katero zadnjih par mesecev pridno širijo v tej deželi razni "balkanski eksperti" a la Markham, ki so bodisi plačani po Fotičevi klimi ali pa njeno golo orodje povsem "gratis", to je iz gola sovražstva do Rusije in njenega vpliva na Balkan. (Največ te propagande servira New Leader, iz katerega zajemajo svoje perverzne inspiracije tudi uredniki A. D. in Obzora.)

Ta vest razgalja—vsaj kolikor se Jugoslavije tiče—tudi hinavsko propagando velikih kapitalističnih časopisnih agencij, ki pravijo, da bi zelo rade poslate svoje poročevalce na Balkan, toda so jim vrata zaprta. To propagando vodijo v imenu—"svobode tiska." Iz Lehrmanovega poročila je razvidno, da bi lahko poslate reporterje v Jugoslavijo, toda jih iz enega ali drugega razloga nečejo. Menda zato ne, da imajo sovražni propagandisti boljše vzroke za udiranje po Sovjetski Rusiji in njenem vplivu na Balkan.

★ ★ ★

Odkar smo čitali depeše M. W. Fodorja, ki je bil v Jugoslaviji—in v Beogradu in okolici—takoj po osvoboditvi dežele, je to Lehrmanovo poročilo prvo, ki meče precej luči na tekoči razvoj v Jugoslaviji. Poročilo je videti objektivno in smo ga čitali z veseljem. To poročilo kaže, da se nismo motili, ko smo videli v Osvobodilni fronti močnega ljudski organ, ki je od nog do glave prežet z velikimi aspiracijami po resnični demokraciji in svobodi. Iz tega poročila je razvidno, da v resnici vstaja Nova Jugoslavija, očiščena gnilebe in reakcionarne navlake in usmerjena na pot ljudske demokracije.

(Naj omenimo mimogrede, da je avtor tega poročila, Hal Lehrman, treniran žurnalista—bivši poročevalec Associated Pressa, Havana in Office of War Information.)

To poročilo meče precej luči tudi na še nepojasnjeno vprašanje, zakaj je pred nekaj dnevi resigniral minister Grol. Nekateri časnikarji v Londonu in v Washingtonu so se takoj postavili v pozo velikih "balkanskih avtoritet" in konstatirali, da je Grol resigniral zato, ker je končno sprevidel, da vlada v Jugoslaviji—strašna diktatura—slična "komunistična diktatura" kot v Bolgariji in Rumuniji.

★ ★ ★

Ko je bila po sklenitvi Tito-Subašičevega pakta formirana nova jugoslovanska provizorična vlada, smo se čudili, da je Grol postal njen minister. O njem je bilo znano, da je pristaša kralja Petra II. in monarhije. V Titovo vlado je menda vstopil zato, ker je upal, da ima kralj Peter vsaj priliko "50-50", da se vrne na svoj prestol. In v vladi je tudi ostal, dokler je imel to upanje—dokler se Tito ni na otvoritvenem zasedanju AVNOJa, ki zdaj zbora v Beogradu, javno izrekel za republiko, udaril po monarhiji in rafinirani kraljevi bandi.

Za ministra Grola je bilo to preveč in je odstopil. In ko je tem Titovim izvajanjem burno pritrjevala vsa zbornica, ko je vstal poslanec za poslanec in bil vsa monarhistično bando, so splavali po vodi vsi upi...

Kot poroča Lehrman, vprašanje monarhije sploh ne bo prišlo direktno pred volilce, marveč indirektno. Za prihodnje volitve za ustavodajno skupščino monarhisti namreč lahko postavijo svojo listo; če bodo zmagali, se bo kralj Peter lahko zopet vrnil na prestol, drugače bo po moral nositi svojo kruno v tujini—na Angleškem ali kjerkoli že. Nihče ne more reči, da ta procedura ni demokracija. Ta procedura se nam dopade, ker pri prihodnjih volitvah, ki se vrše v oktobru, to vprašanje ne bo toliko motilo ljudi, marveč bo potisnjeno na drugo ali tretje mesto. In ker je Grol zaslužil, da so monarhisti že izgubili bitko, je odstopil.

V tem Lehrmanovem poročilu je še par drugih stvari, ki se nam dopadejo. Eno teh je, ker je Titova vlada pomilostila vse one državljane, ki so bili bodisi prisiljeni kolaborirati z okupatorjem, ali pa bili zapeljani po glavnih kvizlingih—v Sloveniji po Rupniku in klerikalnih prvakah s škofom Rožmanom na čelu. Te vesti je bila gotovo vesela marsikatera družina. Glavni krivci in fašistični kriminalci pa bodo seveda kaznovani po svojem zasluženju.

Druga stvar, ki se nam dopade v tem poročilu, je varovanje nove ljudske demokracije s tem, da bo vsem visokim politikom—vsem bivšim ministrom, ki so sodelovali z diktaturo od 1929 naprej in ki zdaj leta niso sodelovali v osvobodilnem boju—odvzeta volilna pravica, prav tako tudi vsem onim, ki so kolaborirali z okupatorjem. V očeh reakcionarjev je to lahko—"komunistična diktatura,"

Glasovi iz nasebina

PISMO IZ DALMACIJE

Girard, O.—Prejela sem pismo od mojega brata Ivana iz Dalmacije. Pošiljam ga Prosveti v priobčitev, da bodo naši rojaki čitali, kako so se bili hrabri naši bratje in sestre v stari domovini in se niso dali podjarmiti. Moj brat je v službi v Dalmaciji že 20 let.

Pismo je bilo pisano 6. junija v mestu Majdanu, Dalmacija, in se glasi:

"Draga sestra! Zvedel sem, da so naši doma vsi živi in zdravi. Direktno nisem prejel še nobenega pisma od njih, ker pošta še vedno počasi funkcionira. Upam, da bo kmalu bolje; mislim iti takoj domov, ko bo mogoče, da vidim vse naše, posebno pa mamo.

Pred nekaj dnevi sem Ti pisal pismo in upam, da si ga prejela. Od doma ne vem, kdaj Ti bodo mogli pisati, ker so železniške proge in mostovi porušeni. Sedaj popravljajo povsod z vso dobro voljo, toda obnova bo vzela nekaj let. Ljubljana ni dosti porušena in prav tako ne njena okolica, še daleč ne v toliki meri kot tukaj.

Mi smo zdravi; sinček sedaj zopet pohaja v šolo; je precej zaostal, kajti vsa ta leta ni bilo tukaj naše šole. Nekaj časa je bila italijanska, toda se niso nič naučili, ker učitelj ni znal nobene besede po naše, otroci pa ne italijanske, potem veš, kaj so se mogli naučiti.

Naš narod ni zaslužil, kar ga je doletelo. Toliko ubitih, obesjenih, toliko porušenega, nimamo pa orodja in ne drugih stvari, da bi hitreje uredili razmere. Toda če smo znali premagati do zob oboroženega sovražnika, bomo znali tudi popraviti in obnoviti našo deželo. Za hrano je sedaj malo boljše kot je bilo, toda najtežje je glede obleke, kajti svoje industrije nimamo, prav tako ne potrebnih sirov. Sedaj, poleti, že gre, ne vem pa, kako bo pozimi. Niti traka ne moreš kupiti in trgovine so prazne, ker že pet let nismo od nikoder ničesar dobili. Toda glavno je, da smo ostali živi in dokler bomo zdravi, bo že nekako šlo.

Jaz sem nekajkrat prav slučajno ostal živ, dočim so ženo in malčka enkrat že odgnali, potem pa so ženske in otroke pustili, vse moške, okrog sedemdeset, pa postrelili. Kdor ni poskusil, ne ve, kaj vse smo prestali, in toliko let! Niti eno noč nismo mirno spali, zato imamo živce vsi več ali manj pokvarjene.

Ker pošta še ne gre redno, Ti še enkrat pišem in kot v prvem pismu vprašujem, ali je bil kateri od naših bratrancev v vojni? Po radiu smo slišali, da je bil prvi ameriški vojak, ki je bil ubit na evropskem bojišču, Louis Dobnikar, po rodu Slovenec.

Kaj vse so prestali naši vojaki, sploh ne boš mogla verjeti. Živeli so pozimi v visokih hribih, kjer ni bilo hiš, brez čevljev, orožja in streliva. Skozi tedne so se hranili z lubjem od dreves in kuhali so opanke, če so jih imeli. Soli po več mesecev niso videli, pri vsem tem pa vodili nadčloveške borbe proti dobro oboroženemu sovražniku.

V zgodovini človeštva kaj takega še ni bilo: da bi narod v takem številu in brez vsakih sredstev vodil tako ogorčen odpor proti okupatorju! Ko so vsi drugi močnejši evropski narodi tako rekoč poklekili pred osvobodilcem, se naši narodi brez

razlike vere in narodnosti niso dali podjarmiti. Slovenski narod, čeprav najbolj udarjen in ogrožen, se ni pustil podjarmiti ne Mussoliniju in ne Hitlerju.

Zrtve jugoslovanskih narodov so ogromne in težke, toda brez njih ni moglo biti. Povej vsakemu Slovenecu v Ameriki, da je lahko ponosen na svoj narod in da so se vrhine našega naroda šele pokazale v tej preizkušnji. Ako se bomo videli, si bomo imeli veliko povedati.

Kakor sem zvedel, je naš stari Etbin Kristan zelo agilen v Ameriki in se zavzema za naše ideale v Ameriki. Naj mu to služi v čast in ponos!

Mogoče sem se malo razvnel in Ti opisujem stvari, za katere mogoče nimaš toliko zanimanja, toda škoditi Ti ne more, da veš, kako in kaj. Piši nam čim prej, da zvemo, kako je z Vami. Pozdrav Matevžu, Franku, posebno pa Tebi, draga sestra, od brata Ivana in družine. Kadar bom od doma kaj natančneje zvedel, Ti bom pisal. Ako si v stikih z drugimi našimi sorodniki, pozdravi jih! Smrt fašizmu—svoboda narodu!"

Tako piše moj brat o jugoslovanskem narodu in njegovi borbi proti krvoločnim nacifašistom. Narod, ki se je izkazal tako junaškega in toliko pretrpel, zasluži podpore ameriških Slovencev oz. Jugoslovancev. Pomagajmo mu!

Mary Zadnikar.

GLAS IZ CALIFORNIJE

Oakland, Cal.—Vse kaže, da se Anton Grdina iz Clevelanda ni prav ničesar naučil iz preteklosti in po svoji stari navadi zopet kriči kakor črednik na paši.

Ta clevelandski jesihar še vedno verjame, da so cesarji, kralji, milijonarji, delavski izkoriščevalci in "nezmisljivi" papeži od samega Boga poslani na to zemljo.

Dobro se še spominjam, kako nas je Tone Grdina pred leti obrekoval. Tedaj je bil še glavni predsednik KSKJ. Kričal je, da vsi tisti, ki spadajo k SSPZ in SNPJ, so odpadniki, brezverci in da nas ima rogati hudič v svoji knjigi zapisane.

Ker je govoril na Materinski dan, je izbral priliko in dejal, da svobodomisleci ne ljubijo in spoštujejo svojih mater oz. staršev. Grdina je v veliki zmoti. Jaz sem navaden trpin, po poklicu rudar, vendar pa dvomim, da je Grdina bolj ljubil svoje starše kot sem jih jaz. Svoje starše sem obiskal trikrat v stari domovini, kar me je stalo precej denarja.

Prvič sem se podal domov l. 1906. Tedaj sem se nahajal v teritoriji Yukon, ki je najzadnejši teritorij severne Canade. Iz Dawson Cityja sem se napotil peš 800 milj do Skagwayja, Alaske. To je bila težavna pot. V Skagwayju sem se ukrcal na ladjo in se peljal do Seattlea, Wash., odtam pa z železnico do Clevelanda, O., kjer sem obiskal moja dva brata, dva bratrance in veliko prijateljev.

Iz Clevelanda pa sem se odpeljal proti New Yorku in naprej z ladjo v staro domovino. Zelo sem bil srečen, ko sem zopet videl svoje starše. Segel sem jim v roke in poljubil. Bil sem res zelo srečen, čeprav sem bil socialist, kajti tudi socialisti ljubijo svoje starše.

Ko sem se v drugič podal v staro domovino, sem se nahajal v Roslandu, Britska Kolumbija, v tretjič pa v Carneriji, Mehika.

Vsa ko pot sem ostal doma dva meseca. Pred odhodom sem podaril staršem vsakokrat precej denarja.

Vem, da pogrebniku Grdini ni prav, ker so v stari domovini pomatili z ljudskimi izkoriščevalci. Na žalost pa so ljudje, v katere verjame pogrebnik iz Clevelanda, sodelovali s Hitlerjem in Mussolinijem, med njimi tudi ljubljanski škof.

Tudi v Ameriki mnogi duhovniki niso dosti pridni, kajti ob vsaki priliki udarjajo po napredku, dočim so bili le redki med njimi, ki bi udarjali po Mussoliniju in Hitlerju, ko sta bila na vrhuncu svoje zločinske slave.

Upam, da bodo vsi tisti, ki so imeli Mussolinija in Hitlerja za Boga, zaslužno kaznovani in tudi ljubljanski škof Rožman. Medtem ko duhovništvo ščuje narod proti Rusom, pa delavstvo po vsem svetu simpatizira z delavsko Rusijo.

Nemški narod je bil silno ošaben in se je smatral za izvoljeni narod ter se pripravljalo, da bo v svet podjarmil. Toda račun je brez krčmarja in danes leži premagan na tleh.

Zaključujem in pozdravljam rojake po vsej Ameriki!

Louis Kaušec.

POROČILO ZASTOPNIKA

Hermine, Pa.—Andreja Cestnika sem srečal prav, ko sem nameraval vstopiti v bus. Prišel je iz Rillitona v Hermine po opravkih; je že star naročnik na Prosveto in dober član SNPJ. Tone Rahneta pa sem srečal v Narodnem domu in mi je kar sam ponudil naročnino. On je eden najstarejših članov pri našem društvu in je bil organizator društva št. 23 SNPJ, ki je bilo ustanovljeno l. 1905. Sedaj je član našega društva št. 87 SNPJ. Njegova certifikatna številka je 837.

V Irwinu je ponovila Prosveto sestra Jereb, v Veroni pa sestre Doles, Krulc in Zora Dorgan. Pri Praznikovih na Harwicku sem prejel eno naročnino in za eno srečal oba sina; eden je za stalno odpuščen od vojakov, drugi pa je bil na dopustu. Pri Praznikovih sem videl velik zavoj nemškega orožja, ki ga je prinesel domov tisti sin, ki je bil v Nemčiji.

Rojakinja Simončič je ponovila Prosveto za moža Alfonza. Njen sin je tudi na potu domov; prejela je telegram, da je že dopel v Združene države. On je bil na bombniku B-29, po činu saržent in radiotehnik.

V East Pittsburghu sta ponovila Prosveto Joe in John Kučič. On je vdovec in mi je potožil, da mu pečlarski stan nič kaj ne ugaja. Nadalje sta ponovila Prosveto John Zaverl in Tone Pregrad.

V Libraryju so ponovile Prosveto rojakinji Indihar in Mlaka ter hčerka rojaka Vidmarja. V tej nasebini je pred kratkim preminul rojak Slapnik.

Čipčič in Groznik sta mi dala oglase za Družinski koledar, rojakinja Gruđen pa je ponovila Prosveto. L. Groznik ima tudi sina pri vojaki.

V Canonsburgu sem srečal vojaka Pogoreltza, ki je bil na dopustu. Njegova mati in rojakinja Sketel sta si ponovili Prosveto. Sin slednje je tudi vstopil v mornarico. Ona mi je dejala,

da je poznala devet oseb iz njene rojstnega kraja, ki so jih umorili domobranci, njen bratranec pa je padel pri partizanih.

V Strabanu so ponovili Prosveto: rojakinja Novak, kateri se zdravje zopet vrača, George Klobučar in mrs. Smrdel. Obiskal sem tudi Justina Martinčiča v Houstonu, kjer ima lepo zidano hišo. Njegova žena je ponovila Prosveto in povedala, da je Justin v družbi z nekim rojakom kupil hotel v Canonsburgu, ki se nahaja poleg aeroplanske tovarne, katere je baje stala 36 milijonov dolarjev, sedaj pa je na prodaj. Ni znano, kdo jo bo kupil, govorijo pa, da je ponudil najvišjo ceno Ford.

Martinčičev sin je bil na dopustu. On je napravil že 17 poletov nad japonsko fronto.

Nadalje so ponovile Proletarca v Strabanu sledeče ženske: mrs. Bartol, žena Johna Progarja in žena Josepha Progarja. Prva je zelo družabna ženska in je bila zmeraj aktivna pri pevskem zboru, dočim mi je druga povedala marsikaj o njenih štirih sinovih, ki so v službi Strica Sama. Prav tedaj, ko sem bil tam, je prejela zavoj iz Nemčije, v katerem so se nahajale razne stvari.

Prenočil in večerjal sem zopet pri Jamesu Samsi v Washingtonu. Tudi eden izmed njegovih štirih sinov je bil odpuščen od vojakov za stalno. Toda on ni zdrav, kajti napada ga malarija.

Na počitnicah se je nahajal tudi sin rojakinje Lestan.

Obiskal sem tudi nasebino Lawrence. Rojaki so mi povedali, da je tudi njihov Narodni dom sedaj plačan, ob priliki pa ga bodo modernizirali, kar bo stalo okrog štiri tisoč dolarjev. Mrs. Potočnik je ponovila Prosveto; bil sem tudi pri Jankovičevih, rojakinja Plut pa je bila na delu.

Napitil sem se tudi k mojim stari prijateljem, k družini Karničnik na farmo. Albin ima sedaj kar tri farme v najemu. On ima pridno ženo, hčer in sina, vendar pa imajo preveč dela, pomočnikov pa sedaj ne morejo dobiti. Samo paradiznikov imajo posajenih 15 akrov! Prav toliko akrov sladke koruze itd. Ponovili so Proletarca.

Najlepša hvala rojakinji Škoda iz Isabelle in Bebar iz Rentona za naročnino. Obiskal sem tudi mojega starega prijatelja Fr. Zupančiča iz Claridgeja, kateri je ponovil Prosveto in povedal, da je njegov sin v službi Strica Sama in se nahaja blizu ruske meje.

Sedaj je konec vojne in izražam upanje, da se bodo naši mladeniči kmalu povrnil domov.

Anton Zornik.

RAZNE NOVICE

Linden, N. J.—Najprej se zahvaljujem pomožnemu uredniku Milanu Medvešku, ki me je uvrstil med stalne dopisnike Prosvete. Vem, da morajo v uredništvu temeljito koregirati dopise, ki jih pišemo preprosti Slovenci in Slovenke, kateri nismo bili tako srečni, da bi pohajali v visoke šole. Jaz sem pohajal v šolo v Semiču. Po končanem pouku sem morala hiteti domov na kmetijo, ki je bila oddaljena uro hoda od šole, nato sem hitro kaj malega zaužila

in hajd z živino na pašo.

Dopise pišem zato, ker imam od tega užitek, zaeno poročam o stvareh, o katerih domnevam, da tudi druge rojake zanimajo. Slovenski narod je raztresen po vsej Ameriki in prav z dopisi v Prosveti seznanjamo drug drugega, kaj se godi v tej ali oni naši nasebini.

Ob tej priliki se zahvaljujem Mary Udovich, moji prijateljici iz deklških let, za pozdrave, ki jih je poslala po mrs. Hrvatin. Mrs. Hrvatin jo večkrat ubere iz New Yorka v Chicago. Najbrže je ne bomo več pogostoma videli okrog East Riverja. Ona je zelo družabna ženska in vesela. Pri meni se je večkrat oglašila; videla bi jo zopet radi, toda ne vem, kje se nahaja.

Z njo je prišel na obisk tudi njen sin Joe. Je zelo imeniten fant; pri mornarici služi že šest let. On je bil že v raznih krajih v Aziji in Kitajski. Kljub temu, da ni slišal 36 mesecev materinščine, govori zelo lepo slovensko in se ne sramuje materinega jezika. Tako je prav!

Sedaj je vojna končana in izražam upanje, da se čim prej povrne domov naši dragi sinovi. Letos je bilo poročenih šest članov našega društva. Ti so: Joe in Tončka Pipot, Margie Skarl, Louis Batijas, Michael in Gertrude Bratanich. Morda bo naše društvo št. 540 SNPJ pridobilo kaj novih članov v mladinski oddelku.

Anna Turk je šla v Bermudo, kjer bo delala na aeroplanih. Ančka je bila dve leti zaposlena pri mornarici v Washingtonu, D. C.

Meseca julija smo napravili rekord pri Amerikem redcem križu. Naredile smo 185,000 obvez in sraje za vojake, kateri so ranjeni pripeljani z bojišč. Mrs. Turk in podpisana sva dobili posebno priznanje od organizacije Rdeči križ za najino delo. Dobile smo tako zvan "ribbon". Delali smo 200 ur v letu za naše trpeče vojake.

Moji trije sinovi se še vedno nahajajo na Pacifiku. Da bi bili že kmalu odpušteni od vojakov! Tako dolgega mi je po njih. Sicer pa nisem sama, kajti tudi druge matere nestrno pričakujejo povratka svojih dragih. Samo da bi prišli srečno domov!

Agnes Pasarič.

SPOMINI IN DOŽIVLJAJI

Piše Andrej Godec

Scottsdale, Pa.—Premogovna družba je imela vse pripravljeno za nas, in sicer za oženje v starem šahu, za samske pa v novem, ki se je imenovalo Konig Ludwig. Najprvo pa so nas pogostili z jedačo in pijačo, seveda vse na kompanijske stroške.

Čez nekaj dni po prihodu pa smo že kopali premož globoko pod zemljo. Vsak rudar je prejel zastoj orodje. Tudi zaslužek je bil prilično dober, zlasti za one, ki smo bili izkušeni rudarji. V tistih časih smo imeli vsakovrstne zabave, bodisi v pete ali pa svetek. Vsakdo se je lahko zabaval v prostem času po svoji mili volji.

Na hrani in stanovanju sem bil prvo leto pri enemu izmed agentov, ki je nas spravil v Nemčijo, potem pa sem se preselil v velik hotel. Z menoj (Dalej na 3. strani)

V vojnih operacijah v Mandžuriji je igrala veliko vlogo ruska kavalarija, ki je naglo podila Japonce pred seboj. Slika kaže oddelek ruske konjenice.

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman

Spisal
dr. Ivan Tavčar

(Nadaljevanje)

Bil je to mož visoke postave, mož obširnega trebuha in na obrazu mu je silila mast takorekoč izpod vsake kosti. Širok mu je bil obraz kakor rešeto. Dasi je precej zeblo, je bil poštenjak le lahko opravljen. Na glavi je nosil majhen kastorek, da je bil videti kot kronan kralj v pratiki. Ošaben pa je bil bolj nego vsi kralji v tedanji Evropi. In ta ošabnost mu je zevala izmed vsake gube obširnega obraza in se kazala v vsakem koraku težkega telesa.

Ko oni ni ponehal klicati, je ta obstal, se postavil široko na obe nogi ter potisnil tolste roke v globoke svoje žepce. Pri tem je ravnal tako, da je na vsaki strani iz irhastih hlač gledal samo en prst. To je tisti, na katerem je nosil težke, obroč podobne srebrne prstane. V vsej svoji samozavesti je tako stal ter se oziral po slamatih strehah in po nizkih hišicah okrog sebe.

"Hoj, štonglajtar! Urban! Vraga, saj nisi gluhi!" je kričal Martin Topoliščak, zidar iz Kravje doline, ko je pregazil ulico ter obstal pred debeluharjem. Le-temu pa je prešinilo obraz nepopisno zaničevanje in kar zarohnel je: "Ne rjovi tako! Ali mora vsak človek vedeti, da se tikava! Hudimani!"

"O, Urban, ne bodi no taki!" je odgovoril Topoliščak ponizno. "Saj sva vendar krave skupaj pasla doma na Gorenjih brdih, na Žlebedrovi gmajni!"

In zidarček je pri tem prijazno in zaupljivo gledal proti rojaku, prav kakor da mu je storil največje veselje, če ga je spomnil, da sta skupaj krave pasla na Gorenjih brdih v Poljanski dolini. A Urban Pintar, dasi rojen v leseni Mrakovi koči na Gorenjih brdih, si je vedel na svetu pomagati in—po njegovem zanj edino merodajnem mnenju—je splezal na lestvici človeške družbe tako visoko, kakor iz Mrakove hiše nihče ne, niti pred njim niti za njim. Bil je tedaj slovec "štonglajtar" v Andreja Smoleta sloveči spedijski trgovini ljubljanski. Da tak mož ni bil posebno vesel znanja z navadnim zidarčkom iz Kravje doline, je seveda naravno. Vsaj po Urbanovem mnenju je bilo tako, in to mnenje je bilo za Smoletovega štonglajtarja edino merodajno. Srepa je gledal in osorno odgovoril: "Ne vidim rad, če se vpilje nad mano po cestah!"

"Oj, kaj boš visok, Urban," je tarna on, "kaj boš visok! Navsezadnje umrjemo vsi, in oče nebeški nas bo sodil!"

"Ne lajaj no! Boga zahvali, da te sploh poznati hočem! Če pa češ kaj govoriti z mano, pojdiva k Piškotu!"

Pivnice so za vsakega pripovedovalca največjega pomena. Že Walter Scott, velikan med pripovedniki, je izpregovoril o tem pametno in resnično besedo. Nikomur se torej ne bo videlo čudno, ako trdimo, da bi tudi naša pripoved brez pivnic ne mogla izhajati. V kongresni dobi so bile ljubljanske pivnice nekako zrcalo življenja in razmer v mestu. Istotako kakor so še dandanes.

Kongresna Ljubljana je imela precejšnje številne imenitnih gostiln. Različni sloji tedanje ljubljanske družbe so se shajali v svojih pose-

nih gostilnah: mesarji in ribiči večinoma pri "Židanu" na Poljanah, "boljša" družba pa je imela svoj stan pri "Deteli" za frančiškansko cerkvijo. Obrtniki, pred vsem vozniki, so taboreli v gostilni "mamke Jerebovke" na Dunajski cesti. Po domače se je reklo tej pivnici pri Piškotu. Ali radi tega, ker je mamka gostilničarica vedela pripravljati izborne piškote, ne vemo; o tem nismo mogli iz virov ničesar zanesljivega zvedeti.

V gotovih krogih je bila Piškotova gostilna zelo sloveča. Nahajala se je na mestu, kjer stoji dandanes nekaj Tavčarjeva hiša. Tičala je v pritličnem, s slamo kritem poslopju, katerega so se prijemali dolgi hlevi, segajoči do sedanjega Medijatove hiše. Da zadnja ni imela današnje podobe, si lahko mislimo.

V Piškotovo gostilno je torej krenil Urban Pintar, ker se je sramoval govoriti sredi ulice z navadnim zidarjem. Na levo iz veže so bili prostori za bolj preproste pivce, na desno pa je bila manjša soba za bolj odlične goste. Niti trenotek se "štonglajtar" ni premisljal, kam rhu je vstopiti. Vstopil je seveda v sobo za bolj odlične goste. Na levo so popivali vozniki nižje vrste, konjski hlapci in drugi taki ljudje, na katere je Urban nekako tako navzdol gledal, kakor bi lahko, ako bi hotel, Oče nebeški gledal na nas umrjoke, ki gomazimo po zemlji globoko pod njegovimi nogami.

"Tu pri vratih sedi! Ti že ukažem kaj primesti!" je izpregovoril Urban stopivši v sobo. Martin Topoliščak je sedel prav tik vrat k mizi, ki ni bila niti pogrnjena. Oni pa se je pomaknil prav zgoraj k velikim, s črnim, svetlim platnom prepreženim mizi pri oknu in težko svoje telo je posadil v pleteni koš, da je kar zajetal pod njim.

Komaj je sedel, je že zarjul: "No, ali še vse spi danes? Že vidim, da bo treba kam drugam se preseliti. Pri Piškotu niso ljudje za nič, prav čisto za nič! He, a bo kaj?"

Pri tem je usekal z roko po črni mizi, da se je kar čumnata pretresla. Odprla so se vrata pri kuhinji in skoraj brez sapa se je privlačila v sobo mati Piškotinja s potnim obrazom, da so ji kar kaplje lezle po svetlem licu.

"Ne zamerite, gospod Urban!" je hitela, "ne zamerite! Mast sem imela pri ognju, pa je nisem mogla takoj odstaviti! Kaj pa ukažete, gospod Urban? So klobasice, krvave in rižev! Je rajžleček! Ali pa morda telečji hlebček, rumenkasto zapečen, gospod Urban? Pred kosilom je dobro kaj založiti, čemu nam je pa Bog želodce ustvaril? Ali klobasice? Ali rajžleček? Ali hlebček? Pa polček bržanke, kaj ne?"

Že je brakala po omari, kjer so stale steklenice in kozarci. "Polček bržanke, kaj ne, gospod Urban?"

"Prinesi je!"—gospod Urban je namreč vsako oštirko tikal, če je pri nji jedel in pil za svoj denar—"Prinesi je! Rečem ti pa, da mi Piškotova bržanka tako preseda kakor konju gnojnice, v kateri leži. Po meni od same žeje vse gor! Pa ni čuda, če se za človeka nihče ne zmeni! Prav kakor bi človek nič denarja ne imel, hudiča in hudiča!" (Dalje prihodnjič)

li. Bil je ves povezan in bel kakor sveča. Neprestano je ječal, kadar ni mogel več stokaje prenašati bolečin, je kričnil, da je vse zazeblo. V očeh mu je odsevalo tolikšno trpljenje, da nihče ni vzdržal njegovega pogleda.

Majdiča je opeklo po vsem životu. Pretrpel je strahovite muke. Zdravljenje se je vlečlo iz tedna v teden. Nič ni kazalo na boljše. Rane se niso celile, mož je hiral in mnogi so se zmajevali nad njim.

"Opeklina je najhujše, kar lahko pride nad človeka," so govorili.

"Zlepa se človek ne izmaže."

(Dalje prihodnjič.)

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Razni mali oglasi

MOŠKI—ČISTILCI

DOBRO NOČNO STALNO DELO
DOBRO DELOVNO STANJE
Dobra plača—pridite se danes!
Oglasite se
Edgewater Beach Hotel
Employment Office
5357 Sheridan Road

Hotelske služkinje in čistilke

STALNO DELO
DOBRO DELOVNO OKOLIŠČINE
"Full" ali "part time," kakor želite.
\$92.00 na mesec. Oglasite se
EDGEWATER BEACH HOTEL
v upošovalnem uradu
5357 Sheridan Road

ŽENSKE

za nočno čiščenje
Stalno delo — Najboljša plača
Udobna služba
Oglasite se takoj v upošovalnem uradu na 9. nadstr.

THE FAIR

State and Adams

WOMEN—GIRLS

Full time 8 A.M. to 4:30 P.M. or part time 5 P.M. to 10 P.M. Light, clean bindery work. Good pay. Pleasant working conditions. Steady all year. Excellent transportation

S. K. Smith Co.

2857 NO. WESTERN

Men-Exservice Men

This is it. Get set now with a post war future. We need

PLANT HELP

Unskilled or light duty work. Top salary. Time and half over 40 hours. Good working conditions

Universal Zonolite

Insulation Co.

2801 W. 107th St.

WANTED

Shipping Clerk

40 HOURS
6 DAY WEEK
Time and half over
Post War Opportunity
GOOD PAY
1631 W. Carroll
Seeley 7700

DEKLETA in ŽENE

Lahko, prijazno delo; stalno, dobra plača. Zavijanja tort in "pies." Moderno osobje

Farm Crest Bakeries

4550 W. Jackson Blvd.

OPERATORS

EXPERIENCED ON SEWING MACHINES
Single Needle, Surgers, Hemmers, Button and Buttonhole; Special
Now is the time to secure your future. Take a steady and permanent, good paying position in a large wash goods factory. Pleasant working conditions, well illuminated factory. Good pay year round. Paid insurance, hospitalization and life insurance.

TABIN-PICKER AND COMPANY

4119 BELMONT AVENUE

Razni mali oglasi

ORDER FILLERS
3 ženske nad 18 let. Izkušene imajo prednost. Stalno, dobra bodočnost. Dobra plača
CENTRAL CAMERA CO.
228 S. Wabash, 3. nadstr.

ŽENSKÉ OPERATORICE

Izkušene—"Single or double needle" za delo na uniformah za strežajke. "Bibs and bar aprons." Stalno Povojna bodočnost.

INDIANA GARMENT MFG. CO.

215 No. Aberdeen

POTREBUJEMO

GENERAL MACHINE OPERATORJE

Prijazno delovno stanje
NAJVIŠJA PLAČA
Stalno delo. Oglasite se pri:

BASTIAN BLESSING CO.

4201 W. Peterson

ZA NOČNO DELO POTREBUJEMO TAKOJ

Inspectors

Tool Makers

Turret Lathe Operators

Drill Press Operators

Engine Lathe Operators

Prijavite se pri:

PYLE NATIONAL

1334 N. Kostner

DEKLETA

Imamo odprto službo za
STENOGRAFIŠKO TIPKARIČO

40 ur dela v tednu. Dobra plača
Izvrstno delavno stanje
Stalna služba po vojni

CARLSON BUILDING SPECIALTIES

2891 SO. HILLOCK

KNITTERS

To work on flat and circular sweater power machines

Also

CUTTERS

5 day week. Time and 1/2 for overtime

Excellent working conditions

WELL KNIT MILLS

224 S. Market St. 7th floor
FRANKLIN 9803

FINISHERS

Alteration Hands

for

WOMEN'S EXCLUSIVE SHOP

Daylight airy workrooms

GOOD SALARY

Apply between 9 and 11 A. M.

MISS MARTHA (3rd fl.)

BLUMS INC.

824 S. Michigan Ave.

SALES CLERK

BUSHELMAN

FUR CUTTER

CABINET MAKERS

WAREHOUSE MEN

PORTERS

Day & Night Moppers

Day & Nite Watchmen

Apply

MANDEL BROS.

11th Floor

EMPLOYMENT OFFICE

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Razni mali oglasi

SPLOŠNO HIŠNO DELO

kuhati za 2

Nič težkega pranja

Svojo sobo in kopalnico

Tel. Fairfax 4225

PRODA SE LESENA HIŠA

2-6 sob, cement, pritličje, 2 kari garaže. Dohodki \$56.00 mesečno. Vprašajte v 2. nadst. zdej, na 922 No. Paulina St.

EXPERIENCED INFANT NURSE

LAKE FOREST

Own Apartment

PHONE:

DEARBORN 8228

ŽENE—DEKLETA

Splošno delo v uradu

Delo v vaši sosesčini

Stalna služba

Povojna bodočnost

Jim Foster Clothes

2250 S. Spaulding Ave.

MI VAS NAUČIMO!

Ne zahtevamo izkušnje

Prijazno delo v naši

MODERN LAUNDRY

48 ur na teden

Stalno delo Dobra plača

HOTEL SHERMAN

Corner Clark and Randolph st.

Personnel Dept. Room 241

MOŠKI—DEKLETA

ŽENSKÉ

za splošno tovarniško delo

Izkušeni ali brez izkušnje

Lahko, čisto delo—po dnevu

Dobra plača—stalna služba

MODERN BOXES, Inc.

4949 So. Pulaski Rd.

Garage Night Man

Also

COMBINATION

Metal Man

& Painter

STEADY WORK - GOOD PAY

EXCELLENT WORKING

CONDITIONS

Harding Motor Co.

4239 W. 26th St.

Phone—Lawndale 8463

PEKI

in POMAGAČI

DOBRE, STALNE POZICIJE

MODERNO OSOBJE

Farm Crest Bakeries

4550 W. Jackson Blvd.

DELO BLIZO VAŠEGA DOMA

IZVRSTNA POVOJNA BODOČNOST

POTREBUJEMO MOŠKE DELAVCE

WOOD WORKERS

ACTION MEN

SPRAY FINISHERS

TUNERS

IZREDNO DOBRA PRILIKA ZA

VENEER CUTTER—AND MATCHER

DOBRA SLUŽBA V VODILNI PIANO TOVARNI—DOBRA PLAČA

GULBRANSEN CO.

820 North Kedzie Ave.

"This is your opportunity for Post-War Security"—now is the time to get back to a STEADY JOB.

MEN At Once

FURNACE WORK—SPRAYERS HELPERS

PICKLE ROOM—TRUCKERS

WOMEN At Once

BRUSHERS—SPRAYERS HELPERS

Don't get caught in RE-CONVERSION un-employment—work in a MODERN Porcelain Enamel PLANT.

CALL WEBER—MONROE 4236

Razni mali oglasi

MOŠKI—DELAVCI

MI VAS UČIMO

IN PLAČAMO REDNO PLAČO

Tovarna na ugodnem prostoru

za ljudi, ki stanujejo v

LAWDALE-CRAWFORD

OKROŽJU

THE BARRETT DIVISION

2800 S. Sacramento Ave.

Bakers

Bench Hands

Oven-Helper

Women for Cleaning

PERMANENT POSITION

GOOD WAGES

Apply at

BURNY BROS., Inc.

2747 W. Van Buren St.

SALES CLERKS

WRAPPERS

PACKERS

CASHIERS

GOWN HANDS

SERVICE WOMEN

ADJUSTMENT

BUREAU TRACER

OFFICE CLERKS

</